

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-vármegyék partoktól független, székely érdekű ujság

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetések díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta-takarékpénztári csekk- és klringszámla 10489. sz.

Mozduljon meg a lelkiismeret!

Most vagy soha! Ez a jelszó az egész világon; ez kell legyen nekünk is a megpróbáltatások nehéz pillanataiban.

Aki most visszavonást szílt, aki tehetné és nem segít, az hitvány hazááruló. Hiszen most minden fillérre, a legkisebb segítő erőre is szüksége van a hazának.

Haza nélkül pedig semmi sincs! Ha a Hazát megvédtük, akkor mindenünket védelmeztük, amihez csak valami köt, amit szívünk szeret.

Székelyek! A haza veszélyben van; ezer év óta a legnagyobb veszélyben... Akarjátok-e a Hazát élet-halálra menő küzdelemében segíteni? Akarnotok kell, mert ettől függ a Haza megmaradása s benne mindannyiunk élete, gyermekeink boldogsága.

Tehát ide figyeljete! és hallgassátok meg a következő szívig ható szöveget s ki-k álljon tette készen:

A régen múlt idők lánglelkű költőjével szólók Udvarhelyvármegye minden jó fiához: „Talpra magyar, hi a haza!” Koronás királyunk első hívó szavára nemzetünk színe-virága a világtörténelem legnagyobb csatáját vívja. A német, magyar, osztrák és török fegyverek erején, vitézségén az északi kolosszus vad fürgetege, Nyugat reváns szomszárja, a Szigetlakók sóvár, kalmár lelke megtörik és az egyesült Középponti hatalmak győzelmes hadserege van hivatva a világ e legnagyobb csatájának, küzdelmének történelmét megcsinálni és Európa térképét megrajzolni.

Ebben a soha nem tapasztalt kü-

zdelemben, ebben a nyolc hónapos élet-halál harcban a magyar ös-erő, a koronás királyához való rendíthetetlen hűség és az apáink által vérrel szerzett földhöz való ragaszkodás már eddig is oly dicsőséges tettekkel igazolta a magyar nemzet létjogosultságát, hogy egyszerre nemcsak ismertté lett a nagy világ előtt, de egyben rokonszenvet és tiszteletet is szerzett régi legendás nevének.

Azonban a mennyire igaz az, hogy az éltető nap fénye, melege adja meg a növénynek a színét, a virágok illatát, de a tápláló erőt a röstszálak, a gyököknek az édes anyaföldből szívják magukba, éppen annyira igaz az is, hogy a magyar fegyverek dicsőségét, fényét és felelmes voltát a magyar nemzetnek a harcektől távol, lázasan dolgozó millió munkás keze szolgáltatja, mely ha megvonja a táplálékot, akkor a karizom ereje csökken, a dicsőséggel forgatott fegyver kiesik a kézből és a hátartalan gőg, a kapzsiság, a tévelygés, Észak vadsága, durvasága, Dél gyilkos banditáinak szövetsége győz az igazság szent ügyén!

A Nemzet egy része hazája iránt való kötelességét dicsőséggel teljesíti, — itt az alkalom, hogy békességesen, a meleg tűzhely mellett dolgozó másik része is vegye ki osztályrészét a soha nem látott küzdelemből szintén becsülettel és dicsőséggel!

Kenyerünk fekete és sovány, nem baj, ezért panaszra nem nyílik ajakunk; ruhánk kopott, nem baj, hazafias érzésünk melege pótolja a hiányt; küzdünk a mindennapi élet hallatlan drágaságával, nem baj, igényeinket leszállítjuk; azonban odaadjuk mindenünket annak az édes Magyar hazának, mely ápol s eltakar s melyben élnünk s halnunk kell!

Ezzel az igazsággal s minden magyarnak ezen érzelmével és gondo-

latával keresem meg a kormányzatot, bizott vármegye minden jó fiát, tegye le filléreit a haza oltárára és ez által lessen osztályosa lenni Nemzetünk nagy küzdelmének, nagy dicsőségének.

A magyar haza nevében annak kormánya, értesülésem szerint, ismételtén a nemzet öserejére fog apellálni, kölcsön fogja kérni a haza és hadjárat céljaira a nép millióinak filléreit, mely után tisztességes polgári hasznót, kamatot nyújt és így alkalmat ad szegénynek, gazdagnak, urnak, földmivelő kisgazdának és munkásnak egyaránt arra nézve, hogy megtakarított ezreit, avagy koronáit egyfelől a legbiztosabb helyen: a magyar állam kezében helyezze el gyümölcsözőleg, másfelől pedig, hogy hazafias áldozatkészségét a hazának minden jó fia bebizonyíthassa! Mert jól jegyezzük meg, hogy a nemzetnek átkára, megvetésére lesz méltó minden magát magyarnak valló rongy életű lény, kinek bár módjában volna a haza kérő szavára megtakarított garasait szárnyakat adni e titáni küzdelemnek, de azon önző érdekből, hogy megtakarított pénzét uzsora kamattal polgártársai bérén jobban gyümölcsöztetheti, a hívó szót nem hallja meg! Az így gondolkozó embernek még az édes hazai föld sem adhat nyugalmat, még koporsóját sem tűrheti meg hantjai alatt.

Udvarhelyvármegye szellemi és erkölcsi vezetőihez fordulok kéro szavammal, fösztolgabírákhoz, lelkészekhez, tanítókhöz, községi és körjegyzőkhöz, hozzák tudomására a minden jóra, szépre és nemesre fogékony Székely népünknek, hogy midőn a magyar kormány a második hadikölcsön jegyzésére fogja felhívni a nemzet minden egyes jó fiát, az ösöktől öröklött hősiességgel kell, hogy fölvegye az anyagi harcot is s ezzel mutassa meg a nemzetnek vérkeringését, gazdasági erejét rabló módon felszívó gőgös ántántnak, hogy e titáni harcban győzők mi leszünk, mert a mi részünkről fog rendelkezésre állani az utolsó millió szurony és az utolsó milliárd arany. Járják be a Főbíró Urak járásaik községeit, lelkészek, tanítók, kör és községi jegyzők lépják át a

község minden egyes házának küszöbét, mozdítsák meg az élő lelkiismeretet s ezzel hozzák forgalomba a félrelett koronákat, hogy azok a míg tulajdonosaiknak gyümölcsöt, kamatot hozzanak, egyben megmutathassuk hős és hű szövetségesünknek, hogy nemcsak fegyvereink dicsőséges erejével, de anyagiakban is — tőkeszegénységünk ellenére — méltók vagyunk hozzá.

Gyors cselekvésre kérem föl a megnevezett vezéreket, de egyben legyen szabad hinnem, hogy felhívásom nem a pusztában elhangzó szó lesz, hanem a főbíró Urak a mozgalmat haladéktalanul megindítják, a lelkész, tanító, kör és községi jegyző Urak e hó 24-ig már abban a helyzetben lesznek, hogy a fösztolgabíró Uraknak névszerint bejelenthetik községeikből azoknak a nemesen gondolkozó Székely testvéreinknek neveit és azt az összeget, kik és mennyivel sietnek a magyar nemzet nagy küzdelmének, a magyar kormánynak a második hadikölcsön jegyzésére vonatkozó felhívását támogatni és honorálni.

Fösztolgabíráinkat pedig hazafias tisztelettel felkérem, hogy a részük-ről közvetlenül is beszerzett, valamint az Uraktól megkapott adatokat e hó 28-ig szíveskedjenek rendelkezésemre bocsátani. Meg vagyok győződve, hogy működésük, felvilágosításuk, tanácsuk és magyar lelkük velem együtt gyönyörködni fog eljárásuk látható eredményében.

Végül még csak annyit jegyzek meg, hogy az újabb hadikölcsön föltételei az elsővel hasonló alapon nyugosznak.

Hazafias üdvözléssel.

Székelyudvarhely, 1915. évi április hó 18-án.

Ugron János
főispán.

Az igazi székely

összetart és támogatja azt a lapot, mely a Székelyföld egysége, előhaladása s így mindnyájunk érdekében küzd. Csekély 2 K 50 fillérért három hónapig bárhova elküldjük a „Székelyország”-ot, melynek minden száma érdekes és értékes közleményeket ad.

A hős 82-ösök

A cs. és kir. Hadügyminiszterium 1915. február 9-én kiadott 122 es számú veszteség lajstromába foglalt 82-ös ezredbeli tisztek és legénység névsora. (XIV. közlemény.)

Hadnagy András 3. sz. Udvhm. Olasztelek 1888. megs. — Hadnagy Elek póttart. 12. sz. Udvhm. Kénos 1889. megs. — Hadnagy Ilyés őrzetető 14. sz. Csikvárm. Alcsik 1885. megs. — Hainol András Menetzászlóalj megs. — Hajdó József Menetzászlóalj Csikvm. Gyimes 1891 megs. — Hajdó Sándor szakaszvezető 6. sz. Udvarhvm. Alsósófalva 1890 meghalt 1914. okt. 13-án. — Hajdu István 12. sz. Csikvm. Gyimesbükk 1889. megs. — Hajnal György póttart. 18. sz. Csikvm. Gyimesbükk 1886. megs. — Hatos Dénes g.f.o. Udvhm. Bözöd 1891. ms. Handria Gergely 7. sz. Csikvárm. Gyergyóbékás 1892. megs. — Hegyi Sándor tizedes. címz. szakaszvezető 10. sz. Udvhm. Siklód 1889. megs. — Hegyi János póttart. 19. sz. Udvarhvm. Agyagfalva 1884. megs. — Hegyi Mihály őrzetető 15. sz. Udvhm. Siklód 1885 megs. — Hengán Sándor 15. sz. Csikvm. Gyergyóbelbor 1883. megs. — Herczeg Imre tizedes. címz. szakaszvezető 9. sz. Székelyudvarhely 1888 megs. — Herman György címz. őrzetető 4. sz. Csikvm. Holló 1888. meghalt 1914. okt. 17. Hdeg Péter őrzetető 1. sz. Csikvm. Gyergyószentmiklós 1889. megs. — Hinyi Dénes 12. sz. Udvhm. Oroszhegy 1888. megs. — Hirsch Alfréd 12. sz. Alsófehérv. Nagyenyed 1888. megs. — Hagyi István 2. sz. Udvhm. Etéd 1887 megs. — Hompoth Elek 6. sz. Csikvm. Ditró 1887. megs. — Hompoth Alajos tizedes. címz. szakaszvezető 10. sz. Csikvm. Ditró 1886. meghalt 1914. okt. 15. — Horváth András póttart. 17. sz. Székelyudvarhely 1882. megs. — Horváth Ferenc póttart. 20. sz. Udvhm. Parajd 1886. megs. — Hosszu János tizedes 11. sz. Udvhm. Bögöz 1890. meghalt 1914. okt. 14. — Husza Sándor póttart. 20. sz. Udvhm. Homoródalmás 1886. megs. — Huszár György Mihály 1. sz. Csikvárm. Gyergyóbékás 1892. hadifogoly (Kocsun, Oroszország).

Ilyés András póttart. 18. sz. Csikvm. Kásonújfalva 1887. megseb. — Ilyés János póttart. Udvhm. Zetelaka 1889. hadifogoly (Serdobsk, Oroszország). — Imre Dénes 15. sz. Csikszentmiklós 1885. megs. — Imre János 3. sz. Udvhm. Kissolymos 1887. megs. — Incze Miklós 5. sz. Udvhm. Ége 1889. megs. — István Lajos őrzetető 6. sz. Udvhm. Korond 1892. megs. — Iszlai József 1. sz. Csikszereda 1895. megs. — Ivácson István póttart. 2. sz. Csikvm. Remete 1890. megs. — Izsák András tizedes 7. sz. Udvhm. Rava 1890. meghalt 1914. okt. 13. — Izsák Ursularius 8. sz. Udvarhvm. Rava 1892. megs. — Izsipi István tizedes

9. sz. Udvarhvm. Székelyzsombor 1886. megs.

Jakab Albert 1. sz. Csikvm. Gyergyószentmiklós 1887. megs. — Jakab Sándor tizedes 3. sz. Csikvárm. Gyergyócsomafalva 1888 meghalt 1914. okt. 16-án. — Jakab András címz. őrzetető 1. sz. Csikszentiván 1892. megs. — Jakab Fábán 5. sz. Csikvm. Göröcsfalva 1889. megs. — Jakab János 8. sz. Udvhm. Zetelaka 1889. megs. — Jakab János 12. sz. Csikvm. Mádéfalva 1889. megs. — Jakab János 11. sz. Brassó Hétfalva 1891. megs. — Jakab János 11. sz. Udvhm. Zetelaka 1891. hadifogoly (Astrachan Oroszország) — Jakab József 8. sz. Csikjenőfalva 1892. megs. — Jakab Mihály 5. sz. Udvarhelyvm. Etéd 1885 hadifogoly (Astrachan, Oroszország). — Jakab István 16. sz. Udvhm. Kányád 1891 megs. — Jakab István tizedes 3. sz. Udvhm. Zetelaka 1891. megs. — Jankó Domokos póttart. 20. sz. Udvarhvm. Etéd 1880 megs. — Janó János 1. sz. Csikvm. Gyimesközéplak 1887. megs. — János András Menetzászlóalj Udvhm. Székelypálfalva 1886. ms. János Antal póttart. 2. sz. Csikvm. Csekefalva 1887. hadifogoly (Wjatka, Oroszország). — János Lajos póttart. 20. sz. Udvhm. Székelypálfalva 1884. megs. — János Ferenc 2. sz. Csikszentmiklós 1891. megs. — Jonas Ilyés 11. sz. Csikvm. Gyimesbükk 1885. hadifogoly (Worwulsek Jusamergly Spital No 2. Oroszország). — Józsa Dénes póttart. 6. sz. Udvhm. Hódgya 1887. meghalt 1914. nov. 3. — Józsa Gergely póttart. 20. sz. Udvhm. Korond 1885 megs. — József Ignác tizedes 1. sz. Udvhm. Mátisfalva 1890. megsebesült.

(Folytatjuk)

A cukor, mint táplálék.

A „Székelyország“-gal közli:

Szemere László.

(Folytatás és vége.)

— Ranke szerint egy 74 kg súlyú erős embernek napi szükséglete kemény munka esetén 60–100 gr. zsir 100–120 gr. fehérje és 450–500 gr. szénhidrát.

Az elettani kísérletekből az is kitént, hogy a fehérjék bontása nem fokozódik a munka nagyobbodásával, ellenben a zsir és a szénhidrátok felbontása arányosan emelkedik; jeleül annak, hogy főleg a zsirok és a szénhidrátok (cukrok) szolgáltatják a munkához szükséges erőt.

— Ha tekintetbe vesszük, hogy a közforgalomban a hus és zsirnál mennyivel olcsóbban kaphatók a szénhidrátok, így a cukor is nemzetgazdasági, sőt egészségügyi szempontból, rendkívüli fontosságot kell tulajdonítani annak, hogy a hus, sőt a zsirfogyasztást is korlátozzuk és pótlására a szénhidrátok fogyaszt-

tását, első sorban pedig a könnyen megemészthető és felhasználható cukor fogyasztását fokozzuk.

A cukor hatása kb. egy fél óra múlva mutatkozik az elfogyasztás után, azért minden nagyobb munka előtt célszerű kb. 30 gr. cukrot elfogyasztani akár magában, akár kávéban vagy teában oldva. Akik magában nem óhajtanak „szakmamba” enni cukrot, megízeshetik citromsavval vagy valami gyümölcskivonattal.

A hegymászók is tapasztalták, hogy nagyon kimerítő túra után sokkal hamarabb felüdülnek, ha erősen cukrozott hideg teát, csokoládét, vagy egyáltalában cukortartalmu anyagokat élveznek.

Számos hasonló példát hozhatnánk még fel, — írja Kosutány — azonban az előbbi fejtegetésekből is világosan kiderül, hogy a cukor nagyobb fáradsággal járó munkánál sokkal jobb hatású, mint a szesz ital, melytől óva intik a tapasztalt emberek a nehéz munkába menőket, mert az alkohol a szervezetre olyan hatású, mint az ostor csapás a kifáradt lóra: végső erejének összeszedésére bírja ugyan, de minthogy az erőt nem fokozza, még jobban elbagyaszt és a fáradságot még jobban érezhetővé teszi a végzett munka után.

— Az a többfelől hallott állítás, hogy a cukor élvezete a fogakat megrontja, csak mesebeszéd. A már ronlásban levő fogat perze esetleg fájdalmat okoz, mint akár a hideg, vagy a kellőnél melegebb étel élvezete, de a fogat meg nem rontja. Ez a minden alap nélküli állítás csak arra való, hogy a gyermekeket a cukorevéstől — mi többnyire hasznukra válik — többé-kevésbé visszatartsa.

A cukortól lényegesen különbözik a saccharin, dulcin s a többi mesterséges édesítő szesz, mivel ezek végső elemzésben kőszénkátrányból készülnek s így semmi tápláló értékük nincs.

Állatok táplálására nálunk a magas adó s a denaturált cukor hiánya miatt csakis a cukorgyárak mellékterménye: a melász jöhet számba, ez 50 százalék cukrot tartalmaz, nemcsak magában fontos tápszer ez, de fokozza jelentőségét az, hogy a vele megízeshített szecskát és szalmát szivesebben fogyasztja el az állat.

HEGEDÜK,

hegedűfelszerelések (vonók, vonószőr, húrok, húrtartók, pallók, gyan-tak stb.), okarinák, klarinétnádak a legjobb minőségben kaphatók **Betegh Pál** könyv-, zenemű-, papir-, író- és rajzszerkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Székely hősök.

Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Tordaarnyos- és Udvarhelyvármegyéből származó és a világ-háboruban megsebesült, meghalt vagy hadifogságba jutott hősöknek a hadügyminiszterium veszteség lajstromai alapján összeállított hiteles kimutatása.

XVI.

Nagy Sándor 2. gye. 10. sz. Hszvárm. Feldoboly 1892. hadifogoly (Mokschan Oroszország). — Nagy Jakab tart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Középpajta 1881. hadifogoly (Mokschan Oroszország). — Német Albert tart. tizedes 2. gy. e. 13. sz. Hszvm. Dálnok 1886. hadifogoly (Mokschan Pensa kormányzó-ág, Oroszország).

Pal József tart. 2. gye. 10. sz. Csikvm. Csekefalva 1884. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Pap György címz. szakaszvezető 2. gye. 13. sz. Hszvm. Bölon 1890. hadifogoly (Mokschan Oroszország). — Peter Miklós póttart. 2. gye. Kader Hszvm. Hidveg 1889. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Podár Miklós tart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Kereszvár 1889. hadifogoly (Mokschan, Oroszország).

Ráduly Lukács tart. 2. gye. 9. sz. Hszvm. Lisznyó 1883. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Rákosi Károly tart. őrzetető 2. gye. 2. sz. Hszvm. Felsőcsernáton 1885. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Rózsa Lajos tart. 2. gye. 9. sz. Hszvm. Bereczk 1885. hadifogoly (Slobodsk Wiatka kormányzóság, Oroszország).

Simon Lajos tart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Sepsibodok 1887. hadifogoly (Uralsk, Oroszország). — Sós József tart. 2. gye. 10. sz. Hszvm. Lemhény 1884. hadifogoly (Mokschan, Oroszország).

Szabó Mihály tart. 2. gye. 15. sz. Hszvm. Torja 1884. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Szakács György Mihály póttart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Gelence 1892. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Székely János tart. 2. gye. 13. sz. Hszvm. Mikóújfalva 1884. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Szigeti János 2. gye. 8. sz. Hszvm. Szentkatolna 1891. hadifogoly (Mokschan Oroszország). — Szöcs Dávid Dénes tart. 2. gye. 2. sz. Hszvm. Kézdivásárhely 1885. hadifogoly (Glasow Oroszország).

Török István tart. 2. gye. 8. sz. Hszvárm. Zagon 1885. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Tóth Bertalan 2. gye. 10. sz. Háromszék Nyujtód 1892. hadifogoly (Mokschan Oroszország).

Váncsa József tart. 2. gye. 3. sz. Háromszék. Uzon 1887. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Váradi András tart. őrzetető 2. gye. Kader

Háromszvm. Torja 1881. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Veres Károly 2. gye. 10. sz. Hszvm. Lemhény 1889. hadifogoly (Mokschan, Oroszország).

Zakariás Kristóf 2. gye. 4. sz. Hszvm. Kézdivásárhely 1892. hadifogoly (Mohschan, Oroszország).

Helyesbítés: Asztalos János címz. szakaszvezető 2. gye. 4. sz. Hszvm. Zagon 1891. hadifogoly. A 47. sz. veszteség lajstromban sebesültnék volt kimutatva.) — Kozma Gáspár János tart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Gelencze 1883. hadifogoly (Mokschan Oroszország. (A 47. sz. lajstromban mint meghalt volt kimutatva.)

A 98. sz. veszteségi lajstrom szerint: Simonffy Zoltán százados 6. gye. Marosvásárhely megs. — Ambros Sándor tizedes Udvhvm. Vargyas hadifogoly (Troitzk, Oroszország).

A 102. sz. veszteség lajstrom szerint: Broser Gusztáv százados 19. tábori vadászszázalaj Marostm. Szászrégen 1887. megsebesült.

A 103. sz. veszteség lajstrom szerint: Fabián Vilmos tart. hadapród 2. gye. 5. sz. Hszvm. Árkos megs. — Tegru Ambrus tart. hadapród 2. gye. 20. sz. Hszvm. Árkos 1882. megs. — Zajzon György tart. hadapród 2. gye. 19. sz. Hszvm. Torja 1892. megs.

Abarus Elek címz. szakaszvezető 2. gye. 2. sz. Csikvm. Várdotfalva 1890. megs. — Ábrahám Gusztáv tart. századkürtös 6. sz. Csiklázárfalva 1886. megs. — Áfra József tart. 6. sz. Hszvm. Kézdivásárhely 1884. megs. — Albert György címz. tizedes 14. sz. Hszvm. Dálnok 1890. megs. — Albu Ferenc póttart. 19. sz. Hsz. Zagon 1881. ms. — Alra Tamás pótt. 18. sz. Hsz. Kézdivásárhely 1887. ms. — Ambrus Ferenc pótt. 6. sz. Hsz. Lisznyó 1890. megs. — Andók István pótt. 19. sz. Hsz. Felsőboly 1884. ms. — Andorka Antal pótt. 19. sz. Hsz. Bereczk 1883. ms. — András János tart. szakaszvezető 20. sz. Hsz. Málnás 1882. ms. — Andre Ádám tart. százados 6. sz. Csikszentkirály 1885. ms. — Antalka Lajos 6. sz. Hsz. Sepsibüksád 1891. ms. — Asztalos András századkürtös 12. sz. Hsz. Olt. szem 1892. hadifogoly.

(Folytatjuk)

A búcsú!...

Havas hegyek erdejének bensejében, Távol, túl, valahol a messzeségben, Most harcálárma, sóhajtas váltakoznak Ott, ahol a szörnyű vadak tanyáztak.

Dulò harcban, ágyú, fegyverropogás közt, Mikor mindenkit a halál körözött, Számtalan veszélyben, elől nagy örvényben, Szívem egyért dobog, csak érted érez.

S az eltévedt gonosz golyó, ha találna? Lelkem csak érted élne és imádna! A testem? egy nagy, közös sirban feküdne, Távol Tőled, túl, Ott! a messzeségben...

S ha majdan siromra feltűzik a póznát És levett kalappal mondanak egy strófát, Akkor hű angyalom, ne sirass meg engem! Találkozunk, majdan, Ott? a „Mennyben”.

Tábor, 1915. április hó.

Stein S. Zsigmond
egyévi önkéntes

HIREK.

A poroszlói nagyharang.

A poroszlói kálvinisták temploma megnémult. A szava, a hangja: harangja nem szól többé. Poroszlón a szívek harangoznak a kálvinisták széles mellében. És szállnak a legendák, mint régen, mint akkor a harangok, a falvak kincsei, nem imára hívnak, de esatára. A hangjuk, min elborulva fordult lelkük az ég felé, százszorossá, ezerszeressé erősödött... Ágyuk lesznek a harangokból...

Poroszlóról a hívők elküldték négy-mázsás harangjukat a Hadsegélyző Bizottságnak. Fém kell a hadseregnek! — a kálvinisták megbeszélték megtanácskozták a dolgot, aztán lestedték a harangot a toronyból. Szép, istenes mondás volt a harangba vésve és repülő kis angyalkák, meg furesa virágok, milyenek nem nyílnak Hevesben...

— A székelyudvarhelyi államikö-es agyagipari szakiskolánál is a hadviselés nagyfontosságú céljait támogató fémgyűjtő hely szerveztetett, melyhez Székelyudvarhely város összes tanintézetének ifjúsága, valamint a polgári leányiskola és tanfolyamának lelkes honleányai huzgón gyűjtő tagjaik szegődtek és rövid munkásságuk eddigi eredménye is szép sikert ígér.

A szakiskola igazgatósága ez uton Székelyudvarhely város és Udvarhelyvármegye közönségét is kéri, hogy a háztartásban előforduló hasznaveletlen fémtárgyak és öntvények töredékeit vagy a már használatot kivül helyezett fémtárgyait áldozza díjmentesen hadi felszereléseink céljaira, mert ilyenekre ma nagy szükség van.

A gyűjtésnél főképen vörös és sárga réz, ón, ólom, horgany vagy ezek ötvözetéből készült fémtárgyak vagy azok bármely apró darabja jöhetnek tekintetbe pl. kilőtt töltényhüvelyek, rézgombok, régi rézvasalók, gyertyatartó és mozsárrészek, elhasznált horganypléhfürdőkádak, repedt csengők, rossz ajtó és ablakvasalások réz részei stb. stb. — A fémanyagot a székelyudvarhelyi áll. kö- és agyagipari szakiskola igazgatósága veszi át.

... Poroszlón nincs többé harangjuk a reformátusoknak. És bizonyos, hogy hamar elnémul majd a szomszédos falvak, az egész ország minden temploma. Fém kell a hadseregnek, bucsuzzunk a harangoktól. Elég hangosan harangoznak most a szívek...

— „Székelyország” a táborban. Időközönként a „Székelyország”-ból küldöztünk egyes példányokat a haretérre. Hogy mennyire jól esik ez a figyelem a hazáért küzdő katonáknak, kitűnik a következő sorokból: „Kedves Betegh ur! Megkaptam a küldött lapokat. Nagyon köszönöm az egész század nevében. Kézről-kézre járt a legénységnek is. Egész oda voltak az örömtől, hogy otthoni híreket is hallhatnak. Meglehelősen el vagyunk vágva a világtól és csak elkésve érkeznek ide hírek. Ettől eltekintve jó dolgunk van. A helyzetünk sem nagyon veszélyes, mióta visszakerültünk az ezredhez. Ha így megy tovább is, baj nélkül fogunk vissza térni. Kedves családját szívélyesen üdvözlöm B. hadnagy.” — Egy másik levél így szól: „Tegnap esti postával kaptam két „Székelyország”-ot, melynek nagyon megörültem, hogy ilyen messzi idegenben ottani ujságot olvashatok... Cs. kadet.”

— Dr Bernády György Marosvásárhelyi szab. kir. város főispánja e hó 21-én feleségül vette özv. Heltai Ferencné, Dr Heltai Ferenc Budapest néhai főpolgármesterének özvegyét. Tanúk: Sándor János belügyminiszter és Némethy Károly államtitkár voltak. Ugy kormánykörökből, mint Marosvásárhely társadalmából s az egész Székelyföldről számos sürgönyi üdvözlésben nyilvánult meg az új pár iránt érzett általános rokonszenv.

— Az altruista bankok igen csekély számban vannak a Székelyföldön. Mindössze talán egy van és pedig Marosvásárhely. Lehetne más is, de nincs. Ezeket pedig azért mondjuk el itt, mert az Udvarhelyvár megyei Gazdasági Egyesület minapi közgyűlésén, az elnöki jelentésekkel kapcsolatosan, Ugron János főispán helytelenítette a választmány amaz eljárását, hogy a közgyűlés határozatát végrehajtani elmulasztották, t. i. 4. százal. koronajáradékot nem vásároltak és a Kolozsvári Közhaznu Bankba kétezzer korona betétet nem helyeztek el. Az indítványokat annak idején a főispán tette volt erkölcsi indokokból, mert az öncélú intézetek helyett inkább tartja támogatásra méltóknak azokat az intézeteket, melyeknek célja nem tisztán nyereszkedés, hanem magasabb nemzeti feladatokat is szemelőtt tartanak éppen úgy, mint ezt a nemzetiiségiük teszik. Szíves örömmel szegezzük le Ugron János főispán határozott állásfoglalását, mert ebben a „Székelyország” régi küzdelmeinek is egyik legszebb láncszemét látjuk a megvalósulás felé közelegni. Ezzel szemben csupán egyetlen nyomós indokot vonultattak fel a most még más véleményen levők. Azt t. i., hogy tökeszegény vármegyénkben másfelé ne küldjük a pénzünket. Ez — noha pl. az Altruista Bank meglehetősen összeget juttatott vissza Erdélybe és egyúttal Udvarhelyvármegyébe is, s így a vád önként elenyészettnek tekinthető — jogosultnak látszik. Azon-

ban könnyű lesz a más oldal igényeit szintén kielégíteni. Ugron János főispán vesse latba tekintélyét és arra alkalmas egyének bevonásával alakíttassa meg Udvarhelyvármegyében is az Altruista Bankot vagy annak fiókinstitutát... Esetleg szervezése a meglevő Gazdasági és Ipari Hitelszövetkezet keretében a vármegyei központot, melynek kebelében az összes községek lakosságai megfelelő helyet találnának betéteik és hiteligenyeik lebonyolítására — a mostani és megalakítandó Hitelszövetkezetek útján. Alkalmas összekötetések révén, a banküzlet összes ágazatait fényesen lehet elintézni — hetenkint egy-két napi tevékenységgel. Nem kellene hozzá busásan javadalmazott bankigazgatók s ha csak ez összegek is a köz javára lesznek fordíthatók, áldani fogja minden igaz lelkű székely az altruista intézmény megalkotóját és akkor valóban elmondhatja ő méltósága, hogy: „Jöttem, láttam, győztem!”

— Orvosdoktor. Élteth Endre szigorú orvost, a székelyudvarhelyi cs. és kir. 82. gy. ezred katonai érdemkeresztel kitüntetett hadapród-örnésterét, a kolozsvári Ferenc József Tudomány Egyetemen, orvosdoktorra avatták fel.

— Pap Béla, egy igazán izzigvéri hű székely, hősi halált halt a uchowi híres csatában, melynél — mint századparancsnok — a vitéz 24-es honvédek rohamra vezette december 22-én. Ott temették el a Biala parján, a csatamezőn, egy hőshöz méltóan. A földművelésügyi miniszterreumba, mint mérnök kezdett meg pályáját és fényes jövő állt előtte. A székely-kérdéssel nagy hivatottsággal foglalkozott. Legutóbb a székelyudvarhely — csikszeredai vasutról irt feltűnést keltett névtelen röpíratot, melyet Csikszereda város kiadott és a Székelyföld vezetőkörei küldöttségben kérték az ott elmondottak megvalósítását. Emlékét a székelység kegyelettel fogja őrizni és tettei, példát szolgáltatnak a jövő nemzedéknek!

— Egyévi önkéntesek előléptetése. Rothenary Albert ezredes, a székelyudvarhelyi cs. és kir. 82. gy. e. parancsnoka Dr Doros György egyévi önkéntes, címz. örvezetőt — tartalékos hadapródnak, Sándor Dezső egyévi önkéntes orvosnövendék, címz. tizedest — címz. örmesternek léptette elő.

— Kilenc katonatestőr. Nagy Mihály kisborosnyói lakost alkalmasnak találták a mostani népfelkelői szemlén s így ő a kilencedik a családban, aki most katonai szolgálatot teljesít. A derék édes anyja — ha életben van — megérdemelné a legnagyobb kitüntetést is...

— Székelyek — angol fog-sában. Mikor a világháború kitört, megmozdult az egész föld kerekéségén élő népek szíve és mindannyian hazájukba igyekeztek jutni. Hát a honszerető, hazáért rajongó székelyek, hogyne akartak volna haza-

jöni Amerikából? Bizony akartak s a legnagyobb veszélytől sem riadtak vissza, csak hogy céljukat elérhessek. Igen sokan keltek utra, de eddig kevesen érkezhettek haza, mert a kapzsi angolok feltartóztatták őket. Így járt Zsombori J. Sándor patakfalvi székely is, aki csak öt és fél hónapi angol fogság után tudott nagy betegesen haza vánszorogni; kifosztva 84 dollárjától és legalább 100 K értékkel terhelt kézi táskájától az angolok. Az 53 éves székely a Salamonka nevű olasz hajón volt 650 magyar, német, román és osztrák társaival, kikkel együtt a Gibraltári várba, majd Londonba szállították. Köztük volt egy bécsi „herceg” is, aki előbb 15, később 17 shillinget adott honfitársainak és a magyaroknak. A németek páratlan jószívúsággal ápolták Zsomborit, ki az angoloknál egy felhagyott gyárban, hova 1200-an voltak bezárva, igen sokat szenvedett. Az élelmezésük reggel és este teából állott, ami igen sovány koszt volt. Csak vasárnap kaptak ebédet is, amely répa- és paszulyból állott. Londonból Hollandián át Németországba jutott és Bécs felől érkezett haza Patakfalvára. Utközben mindenütt igen jó dolga volt. Csupán itthon, Apahidánál gorombáskodtak vele a csendőrök. Valószínűleg „kém”-et sejtettek benne, mert leszállították a vonatról s e miatt teljes 24 órával később jöhetett haza. Béres István és Jakab Mózes patakfalvi, Kis Albert és Simó Domokos süköi, Bartos Zsigmond székelyderzsi s még több más székely ott maradt Londonban. Zsombori 84 dollárjából 12-öt elküldöttek, de a kézi táskáját és 72 dollárját az angolok — úgy látszik — emlékül megtartották.

— **Katonai előléptetések.** Rothenáry Albert ezredes, a székelyudvarhelyi cs. és kir. 82. gy. e. pü. rancsnoka Reinthaler Ernő tizedes, Kozák Árpád gyalogos, címz. szakaszvezetőket — címz. őrmesterekné; Windprechtlinger Vilmos és Nemes Antal gyalogos, címz. tizedeseket — címzetes szakaszvezetőkné; Walenta Vencel gyal., címz. őrzetetőt pedig — címz. tizedesnek léptette elő.

— **Önkéntes vadászok.** Az Udvarhelyvármegyei Vadásztársaság által kezdeményezett önkéntes vadász csapatba való felvételre újabban a Vadásztársasághoz Székelyudvarhelyt a következők jelentkeztek: Jakabfalvi Jakabfalvy Lajos községi jegyző Kevevára (Temesvm.), Benze Mihály kereskedő, Némethi Lajos lakatos, Szabó Gyula irnok és Goldstein Dezső géplakatos Debreczen, Jandrak Viktor okl. jegyző Szenna (Somogyvm.), Boros Gy. Antal földész Zetelaka (Udvhm.), Harry László Taraczköz (Máramaros.), Kruscsó Mihály vállalkozó 18 éves fiával Igló (Szepesvm.). Az eddig itt jelentkezettek száma 93, kik között a Székelyudvarhelyről jelentkezettek a következők: Sprencz Rezső vá-

rosi rendőrségi tisztviselő, Barra Albert gazdatiszt, Bokor András gépügynök és Tamás János nyug. csendőrmester, városi s. végrehajtó.

— **Drágul a zsák,** melyben a kereslet igen nagy és kínálat alig van. A gyárak nyersanyag hiányában a gyártást beszüntették. Igen nagy a kereslet használt zsákokban és ezekért is hallatlanul magas árat fizetnek. Milyen jó lenne most a székely kendertermelés, ha meg volna! Különben erről a „Székelyország” közlelbi számában Péterfy Tamás író tollából közlünk majd hatalmas cikket, melyre már most felhívjuk székely közönségünk figyelmét. Addig is hangsúlyozzuk, hogy minél több kendermagot vessünk, mert a kender ára nagy jövedelmet fog hozni.

— **Fegyverképtelen altisztek** részére a hadügyminiszterium Abt. 2-st. 187. sz. rendeletére Budapesten bank és biztosítási szaktanfolyamot rendeznek. Csakis oly tartalékosokat és népfelkelőket vesznek fel, akik a háboruban polgári foglalkozásukra alkalmatlanná váltak. Akik a tanfolyamon annál idején részt venni szándékoznak, katonai gazdányukkal az illetékes városi katonai ügyosztályban jelentkezhetnek.

— **A „Magyar önkéntes vadászok országos szövetségé”-nek** 1915. évi április 11-én Pestvármegye dísztermében tartott értekezletén a vadászcsapatok szervező bizottságban egyhangulag megválasztották fővédnökül: Károly Ferenc József főherceg trónörökös, védnököknek: Esterházy Miklós herceg, Gróf Lónyay Elemér, Szemere Miklós és báró vargyasi Daniel Gábor v. b. t. t., elnöknek: Gróf Mikes Zsigmond társelnöknek: Ugron János főispán, díszelnököknek: Somogyi István, Gróf Ráday Gédon főispánok, alelnököknek: Dr. Bárány Diószeghy Dezső, Budapest IX. Ferenczkörút 2. sz., Jakab Ödön író Budapest VII. Vörösmarty u. 11. a. sz., Dr. Hollósy István Budapest I. Táltos-u. 3. sz., intéző alelnökök: Papp György és titkárnak: Papp Ervin, Budapest I. Budafoki út 81. sz. I. e. 7. a., bizottsági tagoknak: Embery Árpád tanár, v. orsz. képviselő, Sprencz Rezső vadásztárs. titkár Székelyudvarhely, Waczula Rezső, Gaál Sándor, Beldy Tivadar, Gróf Stadnicky László Bpest VII. Erzsébet-körút 35. sz., Péterfy Tamás író Bpest IX. Köztelek szerkesztősege, Caspari Frigyes nagybirtokos Medgyes (Nagyküllővm.), Reitter Aladár mérnök és gyáros Kolozsvár, Schwarz Géza ny. honvédelvezredes Nagyvárad, Nagy László urad. erdőmester Kolozsvár, Dr. Boér Elek egyet. tanár Kolozsvár, Sugár Károly orsz. vadászati felügyelő Bpest VII. Balint-u. 5. sz., Takách Gyula lapszerkesztő Bpest Üllői út 16. sz. Bárány Bornemisza Elemér nagybirt. Hadrév (Tordaaranyosvm.). Csátó Gábor alispán, Bárány Bornemisza János árvaszéki elnök, Dr. Iszlay Dezső

vm. főjegyző, Pataky Sándor főszolgabíró Dicsőszentmárton, Gerendy Ákos nagybirt. Balázstelke, Gaál József nagybirt. Gogánváralya (Kisküüllővm.), Kenessey István ref. tanító Királysztistván up. Hajmáskér, Kenéz Zoltán birtokos Turkeve (Jásznagykunszolnokvm.) Bertán Pál birt. Pasást (Hontvm.), Kovács Zoltán tanító Dunapataj (Pestvm.), Török Aladár v. honvédtiszt Bpest VII. Löwöldetér 2. sz., rakssalaji Thuróczy Károly Pöstyén (fürdőigazgatóság), Dudás György jogszigorló Zenta (Bácsvm.). Szabó György műszerész Bpest IX. Lónyay-u. 42. II. e. 31. a., Vattai Batta János földbirt Boldva (Borsodvm.), Krasznayánszky Sándor ny. körjegyző Trecsén, Breboszky Elemér főgimn. tanár, Losoncz. A folyó évi május hó 16-án tartandó országos összejövetelen legfőbb védnökül Ő Felsége a király, társfővédnöknek Frigyes és József főhercegek a nagygyűlés által kéretnek fel. Védnökök a kir. kormány összes tagjai, a hercegprímás és püspöki kar, díszelnökök: a főrendi örökös tagok és főispánok, dísztagok: az ország képviselői, alispánjai, polgármesterei és főszolgabírái lesznek. A budapesti jelentkezők száma a 3000-et meghaladja.

— **A tordai állatvásárra,** melyet e hó 21-én tartottak még — mint tordai tudósítónk írja — a felhajtás igen gyenge volt. Az árak újabb 25 százalékkal emelkedtek. Az igásókör páronként 2800—3400 korona, vágómárha kg. ként 2 K 30 f volt. A juhok árjáért átlagban 100 koronát fizettek.

— **A papiros újabb drágulása** ügyében a gyárak és nagykereskedők között tárgyalások folynak.

— **Nyári menetrendet** a máv. az idén nem ad ki május 1-én; marad a múlt évi érvényben. A forgalomban tartandó vonatokról kivonatolt hirdetményt bocsátanak ki, amely csak az egyes vonatok számait tartalmazza. Aváltozásokat időről-időre a hírlapokban közlik.

— **A tojás ára** — a sok osztrák és német kereskedő tömeges bevásárlása miatt — tulmagasra emelkedett. Eredeti 1440 darabos ládákért 180—182 K-t fizettek és kosáraruból 16 darabot adtak 2 koronáért s így egy tojás 12 fillérnél is drágább volt Budapesten. A fővárosi kereskedők tojáskiviteli tilalmat sürgetnek.

— **Vasuti kocsit** — minf a székely iparkamara nekünk írja, — most is úgy, amikép ez előtt, a feladó állomáson kell megrendelni s ha további lépések tetelének szüksége merülne fel, az illető állomás felettes igazgatóságához kell fordulni, mert ez az ügy nem tartozik a katonai igazgatás körébe.

— **Pezsgő.** Különös jelenségként tűnik fel, hogy 9 hónap óta francia pezsgőből nem volt behozatal és mégis annyi van belőle, amennyit csak az ember akar. Az élelmes német gyárosok ügyesen kihasz-

nálják a fegyverbarátságot arra, hogy készítményeiket nálunk is bevezessék — a magyar ipar rovására...

— **Vasuti áruházasabások** kizárólag a m. kir. kereskedelmi muzeum vezetése alatt álló központ dijszabás elárusító irodánál Budapesten szerezhetők be.

— **A tentók,** bélyegzőfestékek, tusok és mézgák ára drágább lett.

178—1915. ig. sz.

Árlejtési hirdetmény.

A székelykeresztúri m. kir. állami elemi népisk. tanítóképző internátusa és konviktusa részére körülbelül 120 személyre szükséges **husneműek, hentesárak, zsir, liszt, tej, cukor, kávé, fűszerneműek, tojás, kenyér, zsemlye és egyéb cikkek, továbbá fűtési (fa, kőszén, kokszt) és világítási (Heuffel-féle cseppfolyó gáz) anyagok** szállítására 1915. július hó 1-től 1916. június 30-ig terjedő időre **f. évi május hó 21** (déli 12-óra) **határidővel** nyilvános pályázatot hirdetnek. A részletes feltételek az igazgatói irodában minden nap d. u. 2—3-ig megtekinthetők.

Az 1 korona bélyeggel elátott és az intézet igazgatóságához benyújtott zárt ajánlatok alapján a versenyárgyalás május hó 21-én d. u. 4 órakor lesz az igazgatói irodában.

A bántalpenz liszténél 200 K, cukor, kávé és fűszerneműeknél 100 K, fűtési anyagoknál 200 K, világítási anyagnál 300 K, tejnél 100 K, husneműeknél 600 K, zsir és hentesáraknál 100 K, tojásnál 20 K, kenyér és zsemlyénél 1000 K, mely készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban az ajánlatokkal egyidejűleg teendő le. A letendő biztosíték a bántalpenz kétszerese.

Az ajánlat tehet az egészre, de tehető egyes szükségleti cikkeknek külön-külön is.

Székelykeresztúr, 1915. április hó 22-én.

M. kir. állami elemi népisk. tanítóképző-intézet, Székelykeresztúr.

Ujvári Mihály
igazgató.

Unióárius Konfirmációi Em-lékkönyv képekkel. Irta:

Demeter Dénes karácsonfalvi pap. Kaprható a „Székelyország” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyvnyomtató-intézetében) Székelyudvarhelyt.

Nyomtatta és kiadja BETEGH PÁL könyvnyomtató int. Székelyudvarhelyt.